

Nr 283.

Av herr **Holmbäck**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 269, med förslag till ändrad lydelse av § 86 regeringsformen och § 38 riksdagsordningen samt till införande i tryckfrihetsförordningen av en ny paragraf, betecknad såsom § 6, m. m.

Efter ett eventuellt antagande av de förslag till ändringar i tryckfrihetsförordningen, vilka genom propositioner nr 268 och 269 förelagts riksdagen, skulle lagstiftningen göra bl. a. följande restriktioner i tryckfriheten och därtill anslutna förhållanden.

1) Det är jämlikt 2 § 6 mom. tryckfrihetsförordningen, jämförd med 3 och 4 §§ lagen den 28 maj 1937 om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar, förbjudet att utgiva allmänna handlingar, som angå rikets förhållande till främmande makt eller röra rikets krigsmakt.

2) Det blir, jämlikt den föreslagna 3 § 10 mom. tryckfrihetsförordningen och jämsides med vad i 3 § 9 mom. samma förordning stadgas, förbjudet att kungöra upplysningar om Sveriges underhandlingar med främmande makter m. m. samt underrättelser rörande krigsmakten, vilka kunna skada rikets försvar. Förutsättning är här emellertid bl. a. att utgivaren vetat att vad som kungjorts bort hållas hemligt för främmande makt.

3) Vid krig eller krigsfara eller eljest under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden må Konungen, jämlikt förordning av den 1 mars 1940, vilken beslutats med riksdagen, förordna, att periodisk skrift ej må befordras med allmänna posten eller som express-, paket-, il- eller fraktgods eller på därmed jämförligt sätt med statens järnvägar eller annat av staten ombesörjt trafikmedel eller enskilda järnvägar eller motorfordon i linjetrafik. Förutsättning för förbudet är att innehållet i skriften visat sig vid upprepade tillfällen ägnat att framkalla fara för rikets säkerhet eller skada rikets förhållande till främmande makt eller undergräva krigslydnaden eller ock att därmed åsyftats att förbereda samhällsordningens omstörtande med hjälp av främmande makt eller eljest med våldsamma medel. Förordningen är gällande till den 1 april 1941, men något tvivel om dess förlängning i fall av behov torde icke finnas. I detta sammanhang kan observeras en kungl. kungörelse den 8 mars 1940, enligt vilken det är förbjudet att å allmän plats uppsätta löpsedel eller innehållsförteckning till skrift, varom givits förordnande, som nyss nämnts, eller ock skriften själv.

4) Vid krig eller krigsfara blir det, jämlikt den föreslagna lydelsen av 3 § 10 mom. tryckfrihetsförordningen, förbjudet att kungöra underrättelser, vilkas spridande är ägnat att skada rikets säkerhet och vilkas offentliggörande Konungen i statsrådet förbjudit.

5) Vid krig eller krigsfara blir det, jämlikt den föreslagna lydelsen av 6 § tryckfrihetsförordningen och 3 § i den föreslagna lagen med vissa bestämmelser om tryckta skrifter vid krig eller krigsfara, möjligt att införa censur.

6) Vid krig blir det, jämlikt nyssnämnda lagrum i tryckfrihetsförordningen och 2 § i den nyssnämnda lagen, möjligt att meddela utgivningsförbud för periodisk skrift, vars innehåll vid upprepade tillfällen visat sig ägnat att framkalla fara för rikets säkerhet eller undergräva krigslydnaden eller varmed åsyftats att förbereda samhällsordningens omstörtande med våldsamma medel eller med hjälp av utländsk makt. Förbudet, som även skall gälla skrift, som uppenbarligen är avsedd att ersätta skrift, som förbudet gäller, skall omfatta högst sex månader men skall kunna förlängas varje gång högst sex månader.

En läsare av de nu nämnda bestämmelserna och förslagen torde ovillkorligen göra sig den frågan, om det verkligen skall vara nödvändigt med samtliga de ingrepp, för vilka redogjorts. I främsta rummet gör sig denna tvekan gällande beträffande huruvida det är nödvändigt att jämsides med varandra hava censur och utgivningsförbud. Då en utgivare av periodisk skrift skall kunna dömas till fängelsestraff för att han icke åttlytt censorns föreskrifter, samt dessutom givetvis blir dömd för överträdelser av de stadganden, om vilka talats ovan under 1, 2 och 4, då han dessutom säkerligen får befordringsförbud på sin skrift i enlighet med de föreskrifter, för vilka redogjorts under 3, torde det vara onödigt att beröva honom och den som äger skriften utgivningsrätten till denna. Jag föreslår därför, att bestämmelserna om rätten att förbjuda utgivning av periodisk skrift borttagas ur lagstiftningen.

I andra hand gör sig tveksamheten gällande beträffande censuren. I betraktande av den lojalitet, den svenska pressen under de sista månaderna visat, då man vidare har möjlighet att med kvarstad belägga en skrift, varigenom diplomatiska eller militära förhållanden röjas, och dessutom kan hindra spridningen med de offentliga kommunikationsmedlen av illojal skrift, synes det icke vara behövt att införa censur i fredstid, även om krigsfara föreligger. Jag föreslår därför borttagande ur förslagen av möjligheten att införa censur vid krigsfara.

Godtages vad nu föreslagits, erfordras även en jämkning i den föreslagna lydelsen av 38 § riksdagsordningen. Den föreslagna lagen med vissa bestämmelser om tryckta skrifter vid krig eller krigsfara torde böra avslås med hemställan till Kungl. Maj:t om framläggande till nästa lagtima riksdag av nytt förslag i ämnet.

Jeg hemställer alltså i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 269,

att riksdagen ville såsom vilande till vidare grundlagsenlig behandling antaga

1. Förslag till ny lydelse av 38 § riksdagsordningen lika med det i propositionen framlagda förslaget med undantag av att orden »eller krigsfara» utgå.

2. Förslag till en ny paragraf, § 6, tryckfrihetsförordningen av följande lydelse:

»Då riket befinner sig i krig må, i den ordning, varom stadgas i särskild, av Konungen och riksdagen stiftad lag meddelas föreskrift om förhandsgranskning av tryckta skrifter, om förbud att i riket införa sådana skrifter och om straff för överträdelse av vad sålunda föreskrivits.»

Dessutom hemställer jag i anledning av samma proposition om avslag på förslaget till lag med vissa bestämmelser om tryckta skrifter vid krig eller krigsfara och att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om framläggande till nästa lagtima riksdag av förslag till lag med vissa bestämmelser om tryckta skrifter vid krig.

Stockholm den 29 maj 1940.

Å. Holmbäck.